

UiO • **Institutt for privatrett**
Det juridiske fakultet

Rettsikkerhetsmessige utfordringer ved sikkerhetsklarering

Rettsikkerhet: Legalitet, saksbehandling, kontroll

- Legalitet: normer for hva den enkelte avgjørelse skal gå ut på,
- Saksbehandling: fremgangsmåten for å nå fram til avgjørelsen,
- Kontroll: muligheter for kontroll med behandlingen eller avgjørelsen

De generelle rettssikkerhetskravene i forvaltningsloven

- Saksbehandling:
 - Forhåndsvarsling § 16
 - Forvaltningens utrednings- og informasjonsplikt § 17
 - Partsinnsyn §§ 18 og 19
 - Begrunnelse §§ 24 og 25
 - I tillegg: habilitet, rett til fullmektig, saksbehandlingstid
- Kontroll:
 - Klage § 28
 - Klageinstansens kompetanse § 34
 - I tillegg: sivilombudet, domstolene

Sikkerhetsklarering - sikkerhetsloven

- § 8-1. Krav om sikkerhetsklarering, adgangsklarering og autorisasjon
Personer som skal få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, skal autoriseres i samsvar med § 8-9. Det samme gjelder personer som skal ha adgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur som det er fattet vedtak om etter § 8-3
- § 8-4. Avgjørelse om klarering
En person kan bare klareres dersom det ikke finnes rimelig grunn til å tvile på at personen er sikkerhetsmessig skikket. Klareringsmyndigheten fattet avgjørelse om klarering.
I vurderingen skal det legges vekt på forhold som er relevante for personens pålitelighet, lojalitet og dømmekraft i forbindelse med behandling av gradert informasjon og tilgang til skjermingsverdige objekter og infrastruktur. Vurderingen skal gjøres på grunnlag av en personkontroll

Saksbehandlingen

- Klareringsmyndigheten har ansvar for opplysning av saken, § 8-4 tredje ledd
- Opplysningsplikt. Klareringssaken kan avslås om personen ikke svarer, § 8-5 tredje ledd
- Sikkerhetssamtale § 8-4 tredje ledd
- Mangel i personhistorikk skal lede til avslag, klareringsforskr. § 13 fjerde ledd
- Rett til å få vite resultatet og begrunnelse, § 8-13
 - Nasjonal sikkerhet, *kildevern*, helse, nærstående, forretningshemmeligheter
- Rett til dokumentinnsyn. § 8-14
 - *Etter* at avgjørelsen er truffet, ikke dokumenter som ikke inngår i avgjørelsesgrunnlaget, ikke interne dokumenter

Saksbehandlingen - kontroll

- Rett til særskilt oppnevnt advokat
 - Advokaten har videre innsynsrett. Skal rådgi om klage
- Klagerett, § 8-17
- Domstolskontroll
- EOS-utvalget

Uavklarte spørsmål

- Partstatus
 - Fvl. § 2 (e): part, person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder
- Enkeltvedtak
 - Fvl. § 2 (a): vedtak, en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet og som generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer (enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter)
 - Avgjørelse om å sette i gang en sak
 - Avgjørelse i klareringsaken

Utgangspunkt for vurdering av rettsikkerheten

- Innhenting og behandling av personopplysninger er regulert av EMK art. 8 (privatliv og familieliv) og Grunnloven § 102
 - EMD Leander v Sverige: Registrering av opplysninger er inngrep i privatlivet. For at det skal være lovlig må staten sørge for kontroll med rettsikkerheten
 - Rotaru mot Romania: *The rule of law implies, inter alia, that interference by the executive authorities with an individual's rights should be subject to effective supervision, which should normally be carried out by the judiciary, at least in the last resort,*

Domstolskontroll i Norge

- Rt. 2007 s. 1573 mulla Krekar:
 - Om en person er en trussel mot rikets sikkerhet kan overprøves, Hvilke tiltak som skal anvendes (utvisning) er fritt skjønn
 - Tvilsomt om EMKs krav er oppfylt om ikke domstolen får tilgang til alle opplysninger som er nødvendig for å overprøve
- Borgarting (LB-2018-186121) domstolene kan prøve klareringsmyndighetenes vurdering av personens sikkerhetsmessige skikkethet

EOS-utvalgets gjennomganger

- For høy terskel for å holde sikkerhetssamtaler
 - Viktig for kontradiksjon
- Forskjellige klareringsmyndigheter har ulik praksis
- Bekymring over saksbehandlingstiden
- Utredning av saken stanser av og til for tidlig

Er rettssikkerheten tilfredsstillende?